

осін 2023 № 4 (123) РІК XXXI

ВАТРА

Ту мене мати породила, солодким молоком кормила, ту хочу жити умирати, де жили мій отець і мати

Любомир Гойсак, член ансамблю «Аркан» з Перемишля

Фоторепортаж Ждиня 2023

Пйотр Борис - посол польского
Сойму в Місци пам'яті

Група фольк-рок
„Крамбабуля”

Ослав'яни з Мокрого

Тепло ждиньской Ватри

ТЕКСТ АННА БУКОВСКА

Тогорічна Ватра в Ждини мала гасло:

«Рахуєся лем она». Для єдних буде то жінка, для других Ватра, музика, а так напrawdę рахуєся лем Она - наша прадідівска земля - Лемківщина. То для Ней приїжджаме, видиме і чуєме Ёй очами і ухами наших дідів.

Юж під касами люде находятся з родином, приятелями. Не годен скоро перейти Лемко стріт, фурт люде ся витають, стискають, сміються, все хтоси дакого глядат. Єдни сідят і позерають на сцену, де можна почути ріжну музику, видіти танці, в котрих артисткам лем фуркотали барвисти кабати и запаски. Інши сідят на горбочку при шатрах, при них горят мали ватри, а и они тіж обзирають виступи на сцені та гостятся зо своїом родином, котра приїхала з ріжних кутиків Польщі а може и деси з далекого світа. Єдни приїхали юж в середу і четвер, інши будут лем єден ден.

П'ятниця, субота, неділя щедро обдарували шитких ватрян. Дописала крас хвиля, сонечко дост міцно пригрівало. Виступи ріжних ансамблів, очікування на зірки естради, на міцне вдаріня по струнах. Гуляня при сцені, емоції при виборі місс Ватри. Єдни позерають, бо співають їхні діти а може внуки, інши бесідують і споминають бо давно ся не виділи.

В суботу в Місци пам'яти вшанувано пам'ят жертв акції «Вісла» і тих, яки загинули в часі війни в Україні. Покладено вінці а хор «Зоря» з Устя Руского одспівав молитву «Отче наш», голос Дзвону миру явився як николи актуальним. Голова Об'єднання лемків Григорій Троханівський привитав запрошених гости і шитких ватрян. До голосу попросили запрошених гости, майже во шитких офіційальних перемових звучала тема теперішньої війни в Україні.

В часі урочистого відкриття Ватри вручено нагороди «Вірний предкам». Нагороджено Вікторію Гойсак - за «Зберігання лемківської культури та за 20 років керівництва гуртом

Зміст:

- 3 ТЕПЛО ЖДИНЬСКОЙ ВАТРИ - А. Буковска
- 5 ПАМ'ЯТАЮТ О ЛЕМКАХ З ПОЛЯН - Є. Сьвятківска
- 5 УКРАЇНЦІ У ПОЛЬЩІ ХХ СТОЛІТТЯ - Т. Радь
- 9 З БОДНАРКОМ В СЕРЦИ - А. Буковска
- 10 ХВИЛИНА З МИНУЛОГО - А. Вєв'юрка
- 11 ПОСЬВЯЧИНЯ КРЕСТА В ПОЛЯНАХ - М. Трохановскі
- 12 Лауреати конкурсу
- 14 З БОДНАРКОМ В СЕРЦИ
- 16 ФУНДАЦІЯ НОВИЦЯ ІМ. С. І М.МАРКОВИЧІВ
- 17 В ПОРОГАХ ЛІГНИЦЬКОГО ЛІЦЕЮ - А. Вєв'юрка
- 18 ЯК ДБАТИ ПРО ПАМ'ЯТЬ ПРЕДКІВ - В. Шлянта
- 19 ВЕРТАЙМЕ ДО ДАВНИХ ІМЕН - А. Вєв'юрка
- 20 ЯК ДОВГО ЖИЛИ ЄГОМОСЬЦІ? - М. Трохановскі
- 23 ВІРШІ - О. Маслей
- 24 ІНФО ЗА ЛЕМ-ЧАСОМ - В. Шлянта
- 25 ПРИПОВІДКИ - І. Рубіч
- 27 МАМО, А ТОТО ШТО?

❖ Обкладинка:

Шатра на Ватряним поли

❖ Фотографії:

Єміль Гойсак, Каміль Палюшек, Андрий Клемаш, Лех Клімек, Мирослав Морох, Михал Трохановскі, Василь Шлянта, Стефан Ющак

«Лемківський перстеник» і Ольгу Соляр - за «Величезні зусилля докладені для підтримки Збройних Сил України в боротьбі з російським загарбником».

Протягом трьох дні на ватрянній сцені виступило понад 40 фольклорних, естрадних, фольк-рокових ансамблів з Польщі, України, Словаччини, Сербії. Ватра то не лем сцена, то тіж хижа, сипанец, Ватрочка, літерацке шатро на Лемко стріт і Лемківска спартакіяда. Літерацке шатро громадило велику аудиторію. В тім році можна було послухати (і нераз живо подискутувати!): Марію Стшелецку, Ольгу Соляр, Анну Чухту, Йоанну Куцель-Фридришак, Ярослава Ґемзу. В хижи можна було обізнати виставку пластичних творів присланих на конкурс «Лемківщина оком дітини», який організувало ОБ'єднання лемків і Лемківска освітня фундація ім. Івана Криницького. А жеби кус одпочати од спеки тіж там можна було обізнати фільми і промоматеріали проєкту «Лемки то ми», послухати «Пісні лемків» - презентацію Марти Грабан-Бутрин та бити на стрічі о ситуації в Україні з др Ольгом Соляр - «Бодай би-с жив в цікавих часах?». Ватру супроводжували дві пленерови виставки: з нагоди 20 – ліття дитячо-молодіжного фольклорного ансамблю «Лемківський перстеник» и друга, яка співзвучала з гаслом тогорічної Ватри - «З любови до свого. Жінки-лідерки».

Чим є Лемківска ватра в Ждини?
Чи лем стрічом в єдним місці родини, приятелів і знаємих чи чимси іншим? Ватра то місце багатопокіньових стріч, то рідна, прадідівска земла, пам'ят о кривді вигнання. Наши пісні не сут співом з мертвого скансену. Наша культура і звичи тіж підчиняються еволюції, не запреме їх в малюваній ладі – хочеме їх вказати цілому світу, і ніт ліпшого місця як Свято лемківской культури в Ждини. Приїхали ріжни покоління, а и дуже видно маленьких діточок, молодежи. Молодий вітер вера задув на ватряним поли. Діти в візках, на руках, тоти што сами переберають ніжками а и тоти маціцьки яки юж виступуют на сцені - більше їх з рока на рік. То в них є надія на продовження традиції. Даколи они запалят ватрянний оген.

ДОВІДКА

Ватрянами на 41 Лемківській ватрі в Ждини били запрошені гості: Митрополит УГКЦ в Польщі - архієпископ Євген Попович, кир Володимир Ющак - єпископ вроцлавско-кошалінський УГКЦ, кир Аркадій Троханівський - єпископ ольштинско-Гданьський УГКЦ, Уршуля Новогурска – посол польского Сойму, Пйотр Борис - посол польского Сойму, Василь Зварич - Надзвичайний і Повноважний посол України в Польщі, В'ячеслав Войнаровський - Генеральний консул України в Кракові, Александр Бачик – Почесний консул України в Перемишли, Барбара Імйолчик - представник офісу польского Омбундсмана, Ядвіга Войтовіч - радна Сейміку малопольского воєводства, Вітольд Кохан – голова ради горлицкого повіту, Станіслав Кашик – заступник старости горлицкого повіту, Роберт Риндак – голова міської ради в Горлицях, Збігнев Людвін – війт гміни Устя Руске, Кароль Ґурскі – війт гміни Ропа, Ян Пжибильські – війт гміни Горлиці, Юзеф Легутко – Надлісничий Надлісництва Горлиці, Марцін Вшолек - голова ради гміни Устя Руске, Богуслав Лукашик - голова ради гміни Ропа, Лукаш Балаєвіч - заступник бургомайстра Горлиц, Марек Олесь – секретар гміни Устя Руске, Януш Коньор – секретар гміни Ропа, Петро Морох - повноважений горлицкого старости в справах національних і етнічних меншин, Марко Хованський - голова Світової Федерації українських-лемківських об'єднань, Мирослав Скірка – голова О'бєднання українців в Польщі, др Григорій Купрянович - співголова Спільної комісії уряду і меншин, др Мирослава Копистиянска – представник лемківской меншини в Спільній комісії уряду і меншин, Богдан Віславський - голова Союзу русинів-українців Сербії, Оксана Данилів – Голова Всеукраїнського Товариства «Лемківщина», Володимир Шуркало – голова львівской обласной організації Всеукраїнського Товариства «Лемківщина», професори: з Сербії Микола Цап, з Польщі: Андрій Ксенич, Адам Боднар, Ярослав Сирник, Іван Суханич.

Пам'ятають о лемках з Полян

 ТЕКСТ ЄВА СЬВЯТКІВСКА

В суботу 5 серпня 2023 рока на запрошення пані солтис з Полян коло Криниці одбилася барз важлива подія. Одслонено таблицю котра має припоминати хто мешкав в Бескидах до 1947 рока. Можна повісти, же поляки з Полян привертають історичну пам'ят о давних мешканцях того села.

Лемківську громаду репрезентував гурток Об'єднання лемків з Криниці в особах: голова – Єва Сьвятківська і заступник голови Яцко Ставиский. Взяли тіж участь: Василь Шлянта, парох греко-католицької парафії з Криниці о. Іван Піпка і Михайло Маркович – голова Фондації «Новиця».

На таблиці поміщено напис в польській мові – «Ojczyzna to ziemia i groby. Narody, tracąc pamięć, tracą życie. Obelisk dla upamiętnienia Łemków – mieszkańców Polan wysiedlonych w 1947 roku. Mieszkańcy Polan 2023»

Зі словом подяки звернулася голова гуртка Об'єднання лемків в Криниці. Єва Сьвятківська повіла між іншими: «Тота земля, котру ми називаємо Лемковином, є свідомством нашої культури. То прекрасні наші церкви з банями, трираменні хрести, ікони, цвинтарі з кириличними написами. Дякуємо за тоту ініціативу, што припоминає о історії лемків на тій землі, з того села, котрі били виселені не з власної волі, а примусово. Дякуємо, же тота таблиця буде припоминати о історії наших предків з того села.»

До слова запрошено тіж священників: пароха греко-католицької парафії з Криниці та римо-католицького з Бересту і Полян.

Таки ініціативи будують добросусідські відносини поміж лемками і поляками на тій - нашій - землі. Най подія в Полянах буде прикладом і заохотом до дальшого будованя.

Українці у Польщі XX століття част 3

 ТЕКСТ ТАРАС РАДЬ

У Гданську в результаті активності групи української студентської молоді наприкінці 1980-х виник театр «Контакт» і фестиваль «Українські ночі», виступали український та польський панк-рокові музичні гурти «Оселедець», KSU і «Free Kontakt» (де на перкусії грав тоді ще студент першого курсу, а згодом польський історик українського походження Ігор Галагіда, який сьогодні є професором Гданського університету та Українського католицького університету).

Вперше з концертами почали приїздити українські гурти із совєцьких ще тоді Києва і Львова, серед яких «Воплі Відоплясова», «Мертвий півень», «Брати Гадюкіни», «Кому вниз», бард Сергій Жданкін і театр «Не журись!».

Частина молодих українців, одним із лідерів яких був Петро Тима, також були активними учасниками польського студентського протестного й опозиційного руху. Не всі молоді українці того часу цікавилися політичними процесами у Польщі, не вважаючи це частиною власних потреб або пам'ятаючи репресії проти українських активістів після запровадження у грудні 1981 року воєнного стану. Окремі з них сприймали ці події як частину політичних устремлінь до змін для поляків, не ототожнювали їх з досвідом становлення власного українства, яке залишалося пріоритетом їхніх зацікавлень.

Важливим досвідом для Петра Тими стала волонтерська робота в католицьких організаціях під час візиту до Гданська понтифіка Івана Павла II у 1987 році. Згодом завдяки Кшиштофу та Єві Фігель вдалося налагодити тісні контакти з окремими людьми з середовища підпільної тоді «Солідарності», передусім Богданом Борусевичем. В тих роках також відбулося знайомство зі студентом юридичного факультету Павлом Адамовичем, який був у 1988 році керівником страйкового комітету Гданського університету, а в подальшому з 1998 по 2019 роки безперервно посідав посаду мера Гданська. Важливими будуть контакти з активістами Незалежного об'єднання студентів Гданського університету (NZS), а також Ліберально-демократичного конгресу (виник після 1989) та членами руху «Молода Польща» Александром Галлем і Веславом Валендзяком. Серед великої кількості знайомств був гуру всього анархічного середовища Польщі Януш Валюшко, активісти контркультурного руху Павел Коннак і Збігнев Сайнуг. Важливою з погляду польсько-українського діалогу стане дружба з колишнім дисидентом та політичним в'язнем Даріушом Кобздеєм, мати і сестра якого були інтерновані через участь

в акціях протесту 1981 року. Родина Кобздеїв походила зі Львова, а у 1990 році він приїде сюди напередодні проголошення Україною незалежності й контактуватиме з українськими демократичними активістами з Товариства Лева і Студентського братства Львівщини.

Усі здобуті у студентські роки знайомства стануть корисними у подальшій громадській

роботі, при налагодженні співпраці й реалізації спільних проєктів для будувannya українсько-польського діалогу. Як стверджує Петро Тима, на карті важливих для нього місць, які сформували його як лідера, на перше місце він поставив би Гданськ, а далі Варшаву. Наступними після них йдуть Краків і Люблін, де відбувалися події, завдяки яким він перестав бути лише часткою української громади Гданська.

Від уявної до реальної України

Українцям, яким вдалося зберегти свій етос в умовах комуністичної Польщі, тривалий час довелося жити та відтворювати свою ідентичність, традиції та культуру в певному вакуумі. У частковій ізоляції від «материкової землі», яка була відокремлена совєцько-польським кордоном 1945 року, в основі якої лежала так звана «лінія Керзона». Українська громада у Польській Народній Республіці за своєю структурою нагадувала своєрідний архіпелаг, який складався з великої кількості менших та більших островців, що були розкидані серед великого простору «польського моря». У зв'язку з цим друге та третє покоління українців у Польщі переважно не мали змоги побачити та зрозуміти, якою була реальна Україна. Тим більше, що на цей момент це вже була совєцька Україна, що суттєво різнилася від тієї, про яку їм розповідали батьки або вони читали у книжках. Це була уявна Україна.

Ситуація поступово змінювалася в міру дорослішання та політичних змін у комуністичній Польщі. А разом з тим і можливості для відкриття для себе реальної України. Після трагічних для українців 1940-х років та химерних 1950-х, перші послаблення та можливості з'явилися після 1956 року в результаті процесі десталінізації, що було відголоском аналогічних процесів у Совєцькому Союзі. З польських тюрем і совєцьких таборів було звільнено багато українських в'язнів, які вперше повернулися до своїх нових домів, які після акції «Вісла» опинилися на протилежній стороні від рідного польсько-українського прикордоння. Було дозволено створити шкільні навчальні заклади з українською мовою навчання, створено Українське суспільно-культурне товариство (УСКТ), українську тижневу газету «Наше слово» з додатком для дітей «Світанок» і щорічник «Український календар».

З кожним наступним десятиліттям можливостей для культивування української свідомості у Польщі ставало подекуди більше. За них потрібно було боротись, розраховуючи на частину польського руху опору 1970-х та 1980-х років, що давав сподівання на рівноправне становище української громади

у демократичній Польщі. Детальніше з цими процесами можна ознайомитись у книзі Анджея Фішке «Пристосування і опір», український переклад якої вийшов друком у 2017 році.

Української літератури було обмаль або вона було кон'юнктурною, а тому молодь шукала інформації у літературі польського та українського самвидаву. Другий потрапляв до Польщі з УРСР або за посередництвом Заходу, тоді як українські діаспорні видання нелегально привозили з Німеччини, США та Канади. Таким чином вони мали змогу читати як українську класику, так і заборонені твори авторів Розстріляного відродження, шістдесятників і дисидентського руху. Петро Тима згадує, який вплив на нього мали книги зі шкільної програми «Захар Беркут» Іван Франка та «Людолови» Зінаїди Тулуб. В університетський час у гуртку самоосвіти, який організував Мирослав Чех, він ознайомився із «Самостійною Україною» Миколи Міхновського та «Україна irredenta» Юліана Бачинського. Потім були «Сад Гетсиманський» і «Тигролови» Івана Багряного, «Холодний Яр» Юрія Горліса-Горського, поезія Василя Стуса, «Інтернаціоналізм чи русифікація?» Івана Дзуби, публіцистика та виступи Євгена Сверстюка, В'ячеслава Чорновола, Мирослава Мариновича, Йосифа Зісельса, Леоніда Плюща та інших дисидентів.

Втіленням образу уявної України були творчість Тараса Шевченка та «козацький міф», добре описаний в однойменній книзі Сергія Плохія. Також це були події української участі у Першій світовій війні, успіхи та поразка Української революції, нетривалі спроби української державності УНР та ЗУНР, історія українських військових формацій у боротьбі за незалежність січових стрільців, Української галицької армії, Української повстанської армії, січовиків Карпатської України, а також становище українців у Польщі у міжвоєнний період.

Першим досвідом контакту Петра Тими з реальною Україною були поїздки з батьком до родини в УРСР у 1970-х роках, яка опинилася там у результаті депортації українського населення польсько-українського прикордоння у 1944–1946 роках на широкі просторах совєцької України. Відвідуючи родичів у Тернополі та Самборі, головний герой спостерігав іншу країну, аніж та, про яку читав у книжках, а також бачив українських homo sovieticus, які не були подібними на козаків, чумаків, січовиків та кобзарів. Дитячі уявлення про цю історичну батьківщину стикалися із совєцькою дійсністю, яка не мала нічого спільного з образом, яким був сформований

у голові дитини і студентських мріях. Між пропагандистським образом і фактичним станом справ у совєцькій Україні існувала велика прірва. Реалістична Україна ставала щораз ближчою з кожною наступною поїздкою у рамках студентських обмінів в університетах Києва та Львова та контактів із забороненими організаціями, на кшталт Української Гельсінської спілки. Важливо те, що цей процес примирення уявної України з реальною в окремих своїх проявах у частини української громади Польщі триває і до наших днів, хоча вже в умовах трьох демократичних десятиліть після проголошення незалежності.

Як згадує Петро Тима, для нього справжнім переломом у сприйнятті України стала перша поїздка до Львова і Моршина на установчий з'їзд української скаутської організації «Пласт», який відбувся у жовтні 1990 року. Це був час бурхливих і динамічних змін в Україні. Він йшов вулицями Львова у той момент, коли демонтували пам'ятник Леніну перед Львівською оперою. Іншим подібним спогадом стала його поїздка у 1992 році разом із другом Ярославом Сирником, який сьогодні є професором історії Вроцлавського університету, до Харкова на конгрес Всесвітньої конференції українських молодіжних організацій. У конгресі брали участь представники українських молодіжних і студентських організацій зі США, Канади, Франції, Німеччини, Австралії та з усіх регіонів України. У цей час це було типове совєцьке місто, лише номінально українське. Усі сфери життя були російськомовними, в центрі над усім височів величезний пам'ятник Леніну. Повсюди відчувалася советизація суспільства. Навіть деякі молоді люди, активісти незалежних українських організацій, розмовляли між собою російською та озвучували іноді дуже дивні для них погляди про слов'янське братерство чи переваги совєцького періоду в історії України. Проте де б це не було, приїзди в Україну давали можливість доторкнутися до реальної України. Якось у Києві Петру Тимі випала нагода потрапити на поетичний вечір, де виступали Юрій Андрухович, Оксана Забужко, Тарас Чубай, Віктор Неборак, львівський театр «Не журись». У переважно русифікованому на той час Києві він раптом потрапив у зал Театру імені Івана Франка, який був наповнений національно свідомою молоддю.

Після перших демократичних парламентських виборів у Польщі 1989 року з УРСР почали приїждати українські політики, зокрема В'ячеслав Чорновіл, Богдан і Михайло Горині, які розпитували та радились, яку стратегію слід використовувати у ще тоді УРСР, як розставити акценти під час виборів депутатів Верховної Ради. У результаті

поїздок до Києва вдалося налагодити контакти зі студентами, які створили незалежний студентський рух у Києві та Львові. Так само, як і політики, вони шукали контактів із «Солідарністю».

Тима мав добрий контакт з відомим опозиціонером і палким антикомуністом Богданом Борусевичем. Він якось прийшов на один із концертів Фестивалю української культури у Сопоті, щоб розпитати українців Польщі, що відбувається в Україні. Надалі такі зустрічі стали регулярними. Після однієї з таких розмов Борусевич зустрівся з активістами зі Львова, оскільки українська опозиція готувалася до перших напівдемократичних виборів до Верховної Ради. Серед них був майбутній політехнолог Ігор Гринів, кілька людей з «Товариства Лева» і Студентського братства Львівщини. Борусевич поділився з львів'янам власним досвідом ведення виборчої кампанії.

До українських студентів у Польщі також зверталися представники української діаспори із Заходу, які шукали можливість передати в Україну літературу чи обладнання. У той самий час почався рух у зворотному напрямку, коли до Польщі надходив самвидав – інформація, газети, книжки – з УРСР.

На початку 1990-х років у Польщі був період великого інтересу до України. Об'єднання українців у Польщі намагалося виступати у ролі посередника або організатора зустрічей між польською та українською сторонами. Петро Тима згадує цікавий епізод, який йому пізніше розповідав Борис Тарасюк. Під час першого візиту Леоніда Кравчука як Президента України до Варшави до Об'єднання українців у Польщі звернулася Канцелярія президента Республіки Польщі з проханням допомогти отримати ноти українського гімну для польського оркестру, який мав виконати його на початку урочистих заходів. Ще одна історія мала місце у 1992 році, коли все той же Тарасюк у ролі заступника міністра закордонних справ України приїхав до Варшави для підписання угоди про двосторонню співпрацю. Потрібно було підготувати документи польською й українською мовами, проте польська сторона не мала друкарських машинок з кириличними шрифтами. Тоді редакція тижневика «Наше слово», яке видавало Об'єднання українців у Польщі, підготували цей текст українською мовою.

Далі буде...

<https://tinyurl.com/2495c3km>

3 Боднарком в серци

ТЕКСТ АННА БУКОВСКА

«Все мусите пам'ятати про наше село, не го-ден про нього позабити» - так повідали Марисі Михалик (з дому Галя) і їй братям родиче. І таких яки не позабили на Боднарку било дуже більше. На VI З'їзд боднарчан і кермеш в Боднарці, який бив 30 вересня и 1 жовтня приїхало «з Заходу» понад 80 осіб. Найбільше з околиць Лігниць а и з Любіна та Вроцлава. Приїхало друге, третє и четверте покоління боднарчан. Перед виселінном кермеш все бив на Покрову. І так 28 років тому придумали боднарчане, а так направду Василь Поповчак з Домб'я, же треба ся zorganizувати, скликати боднарчан і поїхати до рідного села. З'їзди боднарчан били кожних 5 років, втовдиль як свято Покрови припадало в суботу. В тім році попри зміні календаря, хоцки свято випало в неділю, боднарчане ся зобрали і приїхали. Єдни їхали автобусом, други своїма автами. Ціль била єдна – Боднарка.

В Гори заїхали зме рано. До сходу сонця вийшли зме на Гору Явір подякувати за щасливу дорогу та поручитися опіці Матінки Божой.

«Приходите до Мами и так як своей мамі оповідате што вас трапит, так и свої фрасунки, свій біль оддайте нашой Небесной Матері, она вас потішит, охоронит, молитва то наша найсильніша зброя, она охоронит нас від зла» тима словами привитали нас отец Ярослав Чухта. Щира молитва плинула з глибини серця, пісні розносилися по святій Горі Явір, ген до самого неба. Дакому покотилася силза по лицю а на небі сходило сонце.

Службу Божу в Боднарці очолив митрополит перемиско-варшавський кир Євген Попович а разом з ним молилися о. декан Петро Павлице, місцевий парох о. Григорій Пацан, о. Петро Качмар, о. Микола Костецкий, о. Павло Сивец, о. Ярослав Чухта, о. протодиякон Володимир Качмар, не забракло тіж пароха з Лігниць - о. Мирослава Драпали. В тайні покаяння служили о. Віталій Бойко і о. Петро Цівюк. Своім співом Літургію прикрашували місцеві боднарчане і... тіж місцеві боднарчане, лем же таки яки живут кус дальше од рідного села, «на заході».

Покров то символ заступництва Пресвятой Борородиці. Наша небесна Мати береже нас, виховує, нагадує, попереджає, плаче над

нашими гріхами. Веде нас до свого Сина. В понад столітній церкви Пречиста Діва розпостерла над нашими головами свій омофор. На повалі в боднарчанській церкви є розмалювана лемківська процесія, така з початку XX століття. Сут там намалювані діди і прадіди тих што приїхали на храмовий празник. І так як колиси предки ишли з процесієм так и тепер боднарчане позберани в чуги несли хрест та коругви на цмонтір. Під хрестом єдності фундованим 14 жовтня 2006 року през родину Сокачів з Канади одправлено панахиду за померлих, запалено свічки.

Недільну Літургію одслужив о. Григорій Пацан а так перейшли зме під хрест котрий находится недалеко хижі Попівчака «Нижнього» (на жаль неє юж той хижі, пишу жеби тоти што пам'ятают Боднарку знали котрий то хрест). На яри тот понад столітній хрест звалився на землю і поломиив на кавальці. Завдяки старанням Андрія Клемаша і боднарчан, яки взяли на себе кошти реновації хрест станув на своїм місци. Реновацію хреста взяв на себе Шимон Моджеєвські з товариства «Магурич». Фундатором в 1910 році бив Василь Прибила. Під хрестом одспівано панахиду, отец посвятив одновлений хрест. Історію хреста розповів член головної управи ОЛ Григорій Суханич, потім під пам'ятком нашого минулого покладено горючі свічки. Як перша пішла Марія Пласкин з Прибилів - внучка фундатора хреста, котра приїхала з Лігниць. Торжества VI З'їзду та Кермешу закінчили спільні фотографії шитких боднарчан при хресті і при храмі.

На святі в Боднарці не забракло и почесних гости. Бив присутній війт Липинок – Чеслав Ракочи зо женом, шолтис Боднарки Євгенюш Круліковські зо женом, віцеголова ради гміни Липинки Тадеуш Юрусік, від Об'єднання лемків Штефан Клапик - заступник Голови ОЛ, Василь Шлянта, Стефанія і Михайло Марковичи з Фундації «Новиця», Ольга і Зеновій Василичи з гуртока ОЛ в Новиці. Хоцки ляло - нам нич не било, бо зме сидили під великим шатром и позерали на сцену. Концертну програму вели Юстина Клапач і Григорій Суханич. Обзерали зме виступи «Лемківського перстенника», «Древутні» і «Ослав'ян» з Мокрого. Як ся змеркло прийшов час на мультимедіальну презентацію «Подорож Perez вшитки з'їзди в Боднарці». Базом до єй створіня били газети, стари фотографії, диски DVD і касети VHS, котри зберали и тримали як дорогоцінний скарб Ірина Хом'як (з Клемашів) і Андрій Клемаш. Хоцки од першого З'їзду минуло 28 років, мали зме змогу вернутися в давни часи. Презентацію підготував Мирослав Морох з Кавіц (його мама з Тилявських). Притихли бесіди, люде обзерали а и силзи ся дакому

покотили по лицю, бо дуже тих люди, які були на перших з'їздах юж ніт медже нами.

Тоти котри мали ищи сили пішли гуляти, грав ансамбль «Демай». А знате же жена лідера ансамбля тіж має корені з Боднарки? То є Ружа з Прибилів!

Тото, же зме могли приїхати до Боднарки завдячаме людям, котри посвятили свій час, сили и отворили широко свої серця і двері до своїх хиж. Увірте, не є легко переночувати понад 80 осіб, та і шитких накормити. Дякуєме родинам з Боднарки: Клапачам (3 родини), родині Сокачів, Дороті Козак, Геленці Ющак. З Розділля: родині Грабан і Марії Тилявской. А Вам, Данусю і Андрию Клемаш дякуєме за шитко. «На заході» виїзд координували: Василь Поповчак з Домб'я, Ірина Хом'як, Дорота Шафран. В автобусі командували Ірина и Дорота. Василь Поповчак дбав про нас, кормив в дорозі. Знали зме, же тоти люде добрі зорганізували наш виїзд в так далеку дорогу. І хоцки над раном ради би зме іщи поспали, юж о 4:30 чути голос Іринки, котра през мікрофон пригадує «Вствавіте, за пів години Висова. Неє спаня». «Чи шитки маюч нічліг? Ірина и Андрий Сокачи маюч ищи вільни місця» - чути голос Андрия Клемаша...

В роках 1944-46 509 мешканців Боднарки виселено до УРСР а 433 осіб виселили в червни 1947 рока в околиці Лігниці: до Домб'я, Росохатой, Коморнік, Вонгродна, Пйотрувка, Межовіц, Куніц, Бренніка, Щеджиковіц, Яновіц, Рогозніка, Клембановіц, в околиці Шпротави – до села Маломіце, в околиці Лешна Гірного, в олокиці Зеленой Гори – до Каченіц.

Зв'їдувала-м ся люди як вдалося боднарчанам не засимілюватися так як іншим селам? Што дає їм силу і дяку повертати до рідного села.

Марко (мама його жени походить з Боднарки, з Турків): «Думам же то завдяки тому боднарчане перетирвали, бо майже ціле село вивезено и розшмарено по селах недалеко Лігниці. Коли не могли ся молити в своїм обряді, сходилися по хижках, молилися, співали церковни пісні, а коли робили в поли співали і світски співанки. Вчили молоде покоління, котре ся родило на чужині. Думам, же феноменом з'їзду є тото, же гев при єдним столі сидят ріжни покоління, бавляться при єдній музиці, співають єднаки пісні. При презентації видів єм зацікавлія молодих, коли глядали себе на знимках. «О в 2012 там єм в тата на руках, а там хибаль мій брат з тима короткими волосями».

Богуся з Куликів: «Наши родиче вернули з

Німец в 1945 році, дідів юж не било, виїхали в Україну. Родиче взяли шлюб, замешкали в опорожненій хижі. В 1946 році вродився найстарший брат, в 1947 році юж їх вивезли. Оселили їх в Межовіцах недалеко Лігниці, там зме ся народили. В нас било так, же в неділі няньо запрягали коня, сідали зме на віз и шитки їхали на друге село чи то до уйка, стрика чи до інших боднарчан. Люде споминали, оповідали о тім як ся колися жило, николи зме не сидили дома, знали зме інших боднарчан».

Ася (внучка Максима Клапача «з Вижного») приїхала зо своїма дітми-підлітками. Хочє їм вказати одкаль їх прадідове. Коло ней сестра Дорота зо своїма дівками, друга сестра Лідка котра приїхала з Крилиці, дві кузинки - Ірина и Євка (внучки Василя Турко и Анни з «Нижніх» Попівчаків): «Наши родини ся заходили, на ріжни гостини просили єдни других, на Святий вечер, Великодни свята, часом нас сідало до єдного стола и по 30 осіб. Бесідували зме, жартували зме и співали зме. То родина дає нам силу, знаме же все будеме мати опертя в собі»

Марися з Прибилів: «Приїхала-м ту з потреби серця. Не била-м на першим и другим з'їзді, бо то робота, мали діти а тепер покля буду могла буду прїжджати. Мама и тато дома фурт повідали - не забуд про Боднарку!»

Марися Михалик з Галів: «Перший раз приїхала-м до Боднарки в 1972 році. Мала-м втовдиль 22 роки. Затримала-м ся в Миколая Клапача, який кус скоріше вернув «зо заходу» и купив стару хижу по бабі. Она стоїт до гнеска. Ту тіж юж бив Роман Клемаш. Дуже нас втовдиль приїхало до Боднарки. Ходили зме до Ружи, яка гев остала по виселіню, брали зме по 5 літор молока, мали зме и дакий хліб (втовдиль в селі не било skleпу) варили зме компері. І так нам літо перейшло. Вертала-м шторока літом до Боднарки. Люде мали роботу в поли а я брала-м діти та єм ся нима занимала. В своїм житю дуже єм об'їхала: била-м в Україні, Канаді, Німцях, а и по Польщі їздила-м, але так добрі як в Боднарці николи мі не било.»

Лідка з Ющаків: «Гнеска повідають «беднарске», а колися на тото шитко повідали «Боднарка». Мої няньо Ярослав мали 11 років як їх виселяли. Дуже пам'ятали з рідного села и нам оповідали. Там де колися мешкали Проньки и Ханаси є студенка. Як хтоси бив хворий то мав бажаня напиться води з той студенки. Не пам'ята-м чи она помагала на даяки хвороти».

Дальше на сторони 14-15

Хвилина з минулого част 6

ТЕКСТ АДАМ ВЕВ'ЮРКА

Кус поверну до часів коли стрико Павел бив в війську.

В тот час його кузин і приятель Петро Гойняк женився з Марійом Гриценяк зо Щавника, котра по вигнанню з родином мешкала на кольонії Ярошівка. В Ярошівці повстала перша по переселінню українська початкова школа в Польщі, котру засновали лемки. През довгі роки ей директором бив юж покійний Михайло Романяк, родом з Фльоринки. Завдяки старанням Михайла Романяка та інших в Михалові утворили православну церкву, в якій пан Романяк бив дяком. Він тіж відомий в нашой громаді, як тот котрий зачав організувати в Михалові перши ватри на вигнанню. Як сам мі повідав все тото робив для «нашого» і хотів жеби «наше жило на заході». Барз го боліло тото, же так ся ділиме. Підтримував фінансово будову греко-католицької церкви в Замєніцах. Бив з родином на посвячиню той церкви. В Його очах тото вшитко било і є наше. Думам, же таких люди нам треба било на заході по 1947 році, але і треба гнеска, а юж найбарже на «історичне заран», жеби мрії пана Михайла ся збували.

Як єм юж скоріше згадував, вуйко Петро закінчив дяківську школу во Фльоринці, в отців студидів. До студитів приїжджав Климентій Шептицкий, брат митрополита Андрія Шептицкого.

Вуйка Петра вшитки поважали, не лем тоті з Патоки. В селі збералися люде и разом співали церковни пісні. Ініціатором тих зустрічи бив Петро Хойняк. «Безпека» остерігала його жеби перестав, бо «діє проти польской комуністичной влади.»

Вуйко Петро Гойняк грав по забавах, и на єднотой забаві в Голішові недалеко Хойнова пізнав Марію – пізніше його жену. Як сам повідав: грали собі з музикантами з «Думки», котрой вуйко головував, а ту під стіном стоїт таке молоде, гарде дівча. І так ся зачало....

На жаль стрико не міг бити на їх весілю, бо бив в війську а до того бив іщи векший жаль, бо виходила замуж його найліпша не лем приятелька а і кузинка Ольга Гойняк. Одавалася за Йосифа Вархолика. Стрико знав, же шлюб будут давати отец Стефан Дзюбина – парох коханої през нас до гнеска Новівси.

А били то іщи часи коли Греко-католицька Церква не могла існувати по війні, бо ей польська влада зліквідовала і заборонила. Отец Дзюбина встояв і як Явожно, так і противники Греко-католицької Церкви не знищили його духа.

Вінчання вуйка Петра і тети Марії било 24 жовтня 1949 рока в малім костелі, в понеділок рано. Польській ксьондз повів: «Nikt nie będzie zapadło widział, bo wszyscy idą do pracy». Недавно тета Марія мі повіла: то вшитко било «скрито», по-тайомки, але думам же для мойой родини то не било скрито. То била радіст для наших люди, хоцки мене іщи довго не било на тим земским світі. А радіст била велика, то било перше греко-католицьке вінчання, хоцки може не так урочисте як в Новівси чи Щавнику, але – наше, будило надію на вигнанню.

А и на другий ден било свято для новівсян. Отец Дзюбина вінчав сестру вуйка Петра а мою тету – Ольгу Гойняк з Йосифом Вархоликом в костелі в Модлі – о тім вінчанню юж скоріше єм згадував.

Моя історія з отцєм митратом Степаном Дзюбином била кус смішна. На жаль била то наша єдина стріча. Я бив в той час дзецком, мав єм 10 років. Бив рік 1986 (мам награня той Літургії, зато пам'ятат), отец Дзюбина приїхав на відпуст до Модлі «на Покрову». Перед виїздом з хижи Мама мене напоминала так по-нашому, по-лемківски: «Не пхайся до стола», бо знала же пізніше підеме до вуйків Гойняків на гостину, де буде і отец Дзюбина. Я то страшечні переживав. Коли засіли зме за столом и подали обід – я нич не їв. Просят вшитки, в тим і отец: «Адась їдж». Я одовідав: «Ні, я не голоден.» А доправди я през тот страх не бив голоден і так цілий ден до вечора єм одмавляв. Як правдивий лемко, три раз треба просити, жеби дашто з'їв. Хоцки мене більше разів просили... Так з усміхом кінчу тоту частину.

Хоц не до кінця, бо з проханням би сте пам'ятали о концтаборі в Явожні, якого страшні події згадуєме кожного рока в вересни, а в котрим бив отец Степан Дзюбина. З Новівси бив там Осіф Вуйціцкий – слава Богу пережив. Вічна пам'ят тим жертвам Явожна, котри загинули та спочивають на цмонтерях по цілим світі.

Далі буде...

Посвячення креста в Полянах

ТЕКСТ МИХАВ ТРОХАНОВСКИ

Сто років тому, в селі Поляни коло Грибова, на новим цмонтери поставено пам'ятник - східні трираменни крест з каменя. На Божу Славу жертвували го селяне, головні за пінязі полянян, котри виїхали за хлібом до Гамерики. Било то недовго по заснуваню в селі нового греко-католицького цмонтера.

Пару років пред сотном річницюм од той події подумав-єм, же треба пам'ятник одновити. Найбарже не подабався мі мало чительни напис на ним. Не може бити так, же предки поставили пам'ятник, а по столітю, богатши од них потомки не дають ради навет його одновити. Подумав-єм, же треба тото конечні зробити, а як не буде з ким то навет лем на свій кошт, не смотрячи дакому до рук. Знам, же в асиміляційним польским мори хтопилося юж понад 90 процент наших люди, але не треба тратити остатньої надії. Од років робю на Лемківску Ватру по єдні таблиці з назвом виселеного села. Призбералося їх юж девят. Назви на них звучат так як гадали місцеві селяне. Прикро коли в пятинни річниці Акції Висла нема єдної особи, котра на Ватри могла-би стати при таблиці свого села пошануючи своїх предків. Треба підператися в тим часто членами артистичного ансамблю. Тим разом в справі пам'ятника в Полянах било іначи.

Одновіня пам'ятника вдалося зробити на яри того року. В часі роботи пан Шимон - виконавець робіт - гапнувся, же крест бив фахово ремонтувани деси чверт віку тому. В подібним часі ремонтувани мусів бити тиж сусідні надгробни крест Малиняків. Видно хтовди

хтоси о тото задбав.

Одновени поляньскі пам'ятник зостав посвячени 17-го липця, ден по Лемківскі Ватри. Греко-католицькі парох той території - о. Іван Піпка з Криниці, не могли приїхати, посвячення доконали о. Ярослав Чухта з Висови - парох тиж Гладішова, Сьніниці і Устя Руского. Єгомосьць одправили тиж панахиду за гмерлих полянян. Сьпів в церковнославянські мові гарді вели Анна і Петро Вірхнянські.

Пізніжше біла окаязія зайти на стари цмонтір в Полянах. Мали-сме тиж можливіст бити г наши церкви. Нашли-сме гин рідко видочни стари пам'ятки по наших предках: крилос в сьвятилищи, два стоячі крести (стояли на овтари зозаду), стару монстранцію в захристії. Перши раз бив-єм на хори. Входячи гин по барз звозистих сходах припомлося мі, же дідо яко єден з трьох поляньских церковників зберали тацу в церкви. На хор подавали здоли мішочок з дзвонком під сподом. Мішочок бив привязани на кінці гардого малюваного кия. Сам хор єст узісі. Ма коло метра широкости. Містится на ним лем єдна лавка на пару осиб. В поляньскі церкви церковники тиж сьвітили сьвічки і купували вшитко што било до церкви потрібне, напр.: вино, сьвічки, порошок до чищення овтара, а єгомосьця обслуговувал косьцьільник, котри тиж дзвонив. Потим засьпівали-сме в церкви пару церковних пісень.

В події взяли участ потомки виселених полянян і не лем они; мешканці Гожова, Сквежини, Зеленой Гори, Криниці, Гладішова і Полян. Одновіня пам'ятника коштувало штири тисячи злотих. Пінязі пішли з мойой кишені, але половину вернув мі Михав Шафран, котрому помогла Віра Боднар.

Дякую вшитким за вшитко. Мам надію на наступне спотканя при події в рідних Полянах.

Лауреати VI едиції конкурсу «Лемківщина оком дітини» – «Вшитки святи на лемківських іконах»

Закінчилася VI едиція конкурсу «Лемківщина оком дітини» - «Вшитки святи на лемківських іконах». Об'єднання Лемків юж шестий раз запросило діти малювати краєвиди і знани місця з Лемківщини, жеби пізнавати землю наших прадітів. В тим році прислано 20 праць-малюнків.

Жирі конкурсу вибрало найліпши праці і признало 3 головни місця. Треба тіж доповісти, же шитки діти котри прислаили свої праці на конкурс отримали нагороди. Конкурс поправидали: д-р Анна Барнат та владика Аркадій Троханівський. Наймолодши діти взяли участь в конкурсі під назвом «Лемківщина оком дітини», а старши групи в конкурсі під назвом «Вшитки святи на лемківських іконах».

Представламе лауреатів конкурсу в двох вікових категоріях:

I категорія для діти віком од садочка до четвертого класу початкової школи („0 – IV“): «Лемківщина оком дітини»:

I місце: Антоніна Сьвятківська – Мохначка – кл. 1,

II місце: Вікторія Новак – Баниця – кл. 1,

III місце: Арсен Гойсак – Горлиці – 5 років.

Праці котри виріжнено:

- Олена Барнат – Лося – 4 рочки,
- Зузанна Баняс – Лося, 4 рочки.

В II категорії для діти віком од пятого до осмого класу початкової школи („V – VIII“): «Вшитки святи на лемківських іконах»:

I місце: Анастасія Гойсак – Горлиці – 6 кл.,

II місце: Дарія Гарасим – Криниця – 7 кл.,

III місце: Францішек Петрушевські – Ганьчова – 5 кл.

Праці котри виріжнено:

- Павлина Мерена – Сьнітниця, 6 кл.
- Оля Гарасим – Криниця, 8 кл.
- Християн Плева – Ганьчова, 6 кл.
- Шимон Глух – Ганьчова, 6 кл.
- Сабіна Жабя – Висова, 8 кл.
- Мая Карляк – Висова, 8 кл.
- Роксана Куруц – Висова, 8 кл.
- Наталія Сьвятківська – Криниця, 8 кл.

- Марія Чухта – Висова, 5 кл.

- Магдалина Сьвятківська – Криниця, 5 кл.

Дякуєме барз вшитким дітям, котри взяли участ в конкурсі.

Дякуєме тіж вчителям, родичам і опікунам, котри прислали праці.

Нагороди для учасників конкурсу подарувала Лемківська освітня фундація ім. Івана Криницького з Устя Руского.

Просиме до наступной едиції нашого конкурсу. Най лучит нас вшитких розсіяних по світі а діти най оповідають о рідній лемківській землі своїма малюнками.

Організатори

Арсенко Гойсак

Дороги читаче!

В 2024 році редакція змінят терміни видавання квартальника «Ватра». І так квартальник будете могли читати в таких місяцях:

№ 1 Зима - лютий

№ 2 Весна - травень

№ 3 Літо - серпень

№ 4 Осін - листопад

Дороги читаче!

Кед Ваша родина побільшилася в 2022 або 2023 році, Просиме поділитися своєю радістю і прислати фотографії діточок, народжених в 2022 і 2023 роках для публікації в зимовим номері

«Вшитки святи на лемківських іконах»

13

Анастасія Гойсак - Горлиці

Марія Чухта - Висова

Магдалина Святківська - Криниця

Дарія Гарасим - Криниця

3 Боднарком в серци

В неділю різни групки люди ходили по селі та чути било вшелеяку бесіду:

«А пам'ятате як наши тютка (боднарчане так радят на тету) варили смачну варянку?»

«В нас и тепер в неділю на снідання вариме мастило...»

«В нас повідали мачавило... Так и мої мама повідали, а в мого мужа повідали мастило и так нам остало... А як робиш? Зо шкварками чи з маслом?»

«А хто пам'ятат адзимки? Часом сама би-м зробила та ніт на чім» (Так то є, як по кухнях тепер індукційни плити...)

«Пане Михале, а Ви будете знати де стояла хижа мого стрика?» Лем єден спосеред нас бив тим котрий вродився в Боднарці – то Михайло Клапач, котрий приїхав з Росохатой.

«Лемківський
перстеник»

«Древетня»

Панахида на
цмонтери

Спільна знімка під
одрестаурованим хрестом

Яр 2023 -
перевернений
хрест

«А ти з котрих Романяків? Я з тих з Куніц. Знад озера... А Семан то хто для тебе?»

Наша Марися котра нам дуже оповідала деси пропала. «Не смотр за ньом. Она певно пішла під Остреч, хотіла там ся попризерати».

Часто чути било: уйку, стрику, стрино, тютко. Тратила-м ся в тих родинних пов'язанях, так напавду назвиска часто ся повтаряли - сами чуєте: Клапачи, Попівчаки, Поповчаки, Ющаки, Прибили, Тилявски, Романяки, хоцьки мі шитки повідали: «але ми не родина». Хоцьки не шитки сут родином, мают корені з єдного села и створили єдну, міцну родину, завдяки любові своїх родичів, дідів до кавальчика землі, до лісів, до рідних Гір. Марися Михалик знає барз дуже о людях і Боднарці. Марись, одкаль тільки знаш? «Треба їздити, з людьми бесідувати а не лем смотріти в телевизор чи компютер. Компютер треба мати в голові!» Ой, добрі Марись радиш...

Жаль било вертати, лишати Гори, лишати люди, яки хоцьки «не родина», то мают добри серця. В автобусі співи і жарти. През мікрофон чути голос Ірини «Чи є дахто такий, хто жалує же приїхав?» Деси чути голос: «Я! Жалую, же єм по інши роки не приїхала.»

Фундація НОВИЦЯ ім. С. І М. Марковичів

Зустріч з Маріюшом Мончаком - світової слави гуслистом.

Обміна вражіннь по концерті

Лідія Данильчук и Роман Біль

«Лемківське АБВ». Зліва : др Ольга Кіх-Маслей,
проф. Ярослав Мокляк, Григорій Суханич,
др Анна Барнат

В порогах лігницького ліцею

ТЕКСТ АДАМ ВЕВ'ЮРКА

Думаю, що спогади про цьогорічний зїзд випускників з нагоди 65 ліття школи, яке було у вересні ще загостять на сторінках «Ватри» в найближчих номерах.

А сьогодні хочу повернути знов до пісень які завжди жили у нашому народі, але і звучали в мурах лігницької школи в кожному вільному часі. Цією піснею була народня, наша - лемківська пісня «Кед мі прийшла карта». Хоча ця пісня часто вважається словацькою, але і в Словаччині жили та живуть на своїх етнічних землях наші лемківські русини. Правда є також така, що пісні і взагалі культура не мають кордонів. Варто приблизити історію пісні «Кед мі пришла карта».

Кед мі пришла карта нароковац
Став я свого няня дошиковац:
Встане, няню, з гробу, зробіть таку волю,
Ідте за ня служиц на ту войну.

Не піду я служиц на ту войну,
Ні, не піду служиц я за тебе,
Кед ти пришла карта идий на воєнку,
Ід на войну служиц сам за себе!

Мої камаратя, вчинте волю,
Ідте за ня служиц на ту войну,
Бо я ищи младий і младе дівча мам,
Як ня виручите, вшитко вам дам!

Як мі пришла карта нароковац,
Став я музикантів дошиковац:
Гей ви, музиканте, заграйте мі чардаш,
Най сой витанцюю свій младий час!

Стали музиканте чардаш грати,
Стали мі ся з очи сизи ляти,
Ніхто не заплаче, ні отец, ні matka,
Лем за мною заплачут три дівчатка.

А една заплаче, бо я ей брат,
А друга заплаче, бо я ей сват,
А третя заплаче, бо плакати мусит,

Бо она од мене перстень носит.

А тепер трішки інформацій про сюжет цієї пісні, маю враження що він не пасує до мелодії – радісного, гарячого чардаша. Це історія молодого хлопця – рекрута, який має йти в цісарську армію на рік та просить померлого батька, щоб той встав з могили та пішов служити за нього. Ніхто йому не співчуває тільки три дівчата. В них є надія, що він повернеться живим. Так що це сумна історія, але

«Стоднівка» 1986 р.

між горами стає історією про любов. Любов до дару життя, любов та віру в померлого батька та нарешті любов до 3 дівчат - і там є надія для рекрута, що він повернеться, що хтось його чекає. Появу пісні фольклористи датують часами Австро-Угорської імперії. Відомо, що її співали Українські січові стрільці в 1914 році, в часи першої світової війни. Однак перша її знана друкована фіксація відбулася в 1922 році у збірнику «Сурма. Збірник воєнних пісень» (Львів-Київ: Червона Калина, 1922). Через 13 років ця пісня була надрукована в Канаді, у збірнику «Лемковскы народны співанкы» (Клівленд, 1935).

Тут варто навести і пояснити деякі малозрозумілі слова:

«Нароковац» - означало піти рекрутом до цісарської армії відслужити один рік.

«Дошиковац» - звертатися, просити, натякати (від угорського «tetszik»)

Для мене особисто пісня пов'язана з вже покійним лемком - професором Іваном Співаком. Він завжди говорив що ця пісня відома на Донбасі, її співали виселенці з Лемківщини. Там також читали газету «Наше Слово», в якій друковано цю пісню з нотами.

А тепер слова цієї військової пісні котру сьогодні також співають наші українські хлопці на фронті. Хай ця пісня через радість чардаша веде нас до перемоги.

ЯК ДБАТИ ПРО ПАМ'ЯТЬ ПРЕДКІВ

 ТЕКСТ ВАСИЛЬ ШЛЯНТА

Середньовічне село Лося, що на Горличчині, існувало вже принаймні в XIII столітті. Про епідемію в Лосі в 1346 році згадує письмова замітка. Померла тоді велика частина мешканців села. По смерті князя Русі Тройденевича ці західні руські землі прийняв у володіння польський король Казимир Великий. Новий володар почав господарувати землями прийнятими в опіку. Вже в 1359 році він надав село та землі при ріці Ропи Яну Гладішові. Тому то польські історичні джерела подають інформації починаючи лише від тої події. Мешканці села далі зберігали свою ідентичність – мову, культуру та східну віру. Навіть коли наприкінці XVI століття шість руських сіл, відомих як «Клемкіський ключ», в тому і Лося, купив дід польського письменника Вацлава Потоцького суди проводили на руській мові а потім протоколи із них перекладали на польську. В селах були церкви східного обряду. Руські були імена і прізвища жителів. В селі до кінця вигнань в 1947 році був греко-католицький цвинтар, на якому зберігаються нагробні пам'ятники від II половини XIX століття. Тут похоронених багато місцевих відомих постатей, а серед них є народний поет Яків Дудра, в'язні концтабору в Талергофі та є збірний пам'ятник вшанування потерпілих в минулому давних мешканців села. Для вшанування та продовження пам'яті похоронених є тривалі нагробки. Коли їх немає, як на попередньому цвинтарі післявоєнна влада заволоділа ним як ріллю і дала приватному власникові.

Серед пам'ятників один з давніх є на могилі 10-літнього дівчатка Марії Спільник. На пам'ятнику поставлена скульптура ангелика, який плаче над дитиною. Рідні дбали про це місце. Стефанія, внучка Миколая, пам'ятала про місце поховання дідової сестри та зі своєю донькою Марією-Стефанією піклувалися нагробком. Однак пів століття тому назад родина переїхала до США, у штат Коннектикут. В липні 2023 року Марія-Стефанія з чоловіком Іваном та сином Андрієм з дружиною та чотирма внуками відвідала рідне село. 10 липня всі відвідали цвинтар

та були на Божественній Літургії в місцевій церкві.

Згаданий пам'ятник дитини має камінне обведення з кованою огорожею. На наріжних стовпиках є цвітучі рожі. В середині на постументі з пісковика є мармурна таблиця з таким мотто: «Не плач Мамо не журися, Сама лиш о вічність дбай, Бо тут ніхто не зна горя, Тут щастя, життя і рай»

Ця частина пам'ятника є утримана задбаною, є впорядкована завдяки п. Марії-Стефанії, яка постійно відчуває емоційні зв'язки з рідним селом як місцем свого народження, предками та минулим.

В повному оригіналі на постументі зверху була згадана скульптура ангелика, також з пісковика, який звітрів і вона розсипалася. Цю скульптуру потрібно доповнити на пам'ятнику. Збереглося фото, яке показує мотив давньої скульптури. Опікунка хоче далі дбати про родинну пам'ятку на лосянському цвинтарі та заміряє довести пам'ятник до такого, яким був первісно.

Пам'ятник Марії Спільник

Не знаю нікого в Польщі хто має ім'я Ілля, але мій друг з класу в лігницьким ліцею називається Ільків і думаю, же на Лемківщині часто знайдемо тото ім'я. Ім'я Ілля не є тіж чуже для лемків в Канаді. Гнеска тіж є то живе ім'я в Україні, носят його учні з України яки навчаються в нашій лігницькій школі. Найчастіше ім'я Ілля мають хлопці з центральної та східної України.

А ким бив святий пророк Ілля?

Ілля народився в 9 столітті перед Христом в місті Тішбе, в Гілеаді, в гнешній Йорданії. Походив з роду Аарона. Батько святого - Савах. Ілля значить «Бог – то сила». З дитячих років він присвятив себе Богу. Замешкав в пустельні і строго постив. Ізраїльтянським народом тоді правив Ахав, безбожний чоловік, безбожної жінки Єзавелі, дочки сидонського короля. Вони обоє змусили народ поклонятися божкови Ваалові. Ілля спротивився поганьству. Він щиро молився, закликав людей покаятися і повірити в Єдиного Бога. Прийшов він до Ахава і од Бога оголосив йому: «Так певно, як живе Господь, Бог Ізраїля, якому я служу, цими роками не буде ні роси, ні дощу, хіба на моє слово». (1 Цар.17,1). Так і сталося. Почалася страшна суша, трава вигоріла і бив голод. Ілля, мусів сховатися від помсти Ахава в скелях коло Керіт – потоку над Йорданом, кожного ранку і вечора ворон приносив йому хліб і м'ясо, а спрагу гасив водом з потоку. А коли потоки і трави стали висихати Ілля з Божой волі оселився в Сарепті Сидонської близько Тиру. Замешкав в бідній вдовиці, яка мала сина. Вони мали лем єдну зменю муки і трохи олію. Ілля казав спекти хліб і обіцяв, же посуду з муком та олією не будут порожніти, покля не дасть Господь дощу на землю. Повірила жінка і послухала Ілліні слова. З того часу мука і олія помножувалася в чудесний спосіб. Недовго захворів і помер син вдовиці. Пророк Ілля молився, а потім тричі подихнув на лице померлого хлопця і воскресив його.

Суша тривала понад три роки. Ілля, за приказом Божим прийшов до Ахава і запропонував йому зобрати народ на горі Кармель, а разом з народом дев'ятсот п'ятдесят поганських жерців. Коли Ахав зібрав народ, Ілля сказав: «Дост вам биті в нечесті. Познайте правдивого Бога. Принесемо жертву: ви— Ваалу, а я — Господу Богу, але оген не розпалиме. Хто пошле з неба оген на жертву, той і є правдивий Бог». Погодилися.

Погане стали приносити жертву Ваалові. Поклали теля і цілий ден кричали: «Ваале, почуй нас!» Єднак відповіді не било. Настав вечер. Втовдиль Ілля приготував свою жертву і оген почав горіти. Потім Ілля зайшов на верх гори і став молитися про дощ. З моря подув вітер, на небі з'явилися велики хмари і пішов дощ. Пізніше било барз дуже чудес, яки вказали

што Господь не лем грізний Суддя, што карає, але й милостивий, добрий Отец. Обявлення било праобразом приходу на землю Ісуса Христа, што явився не для того, аби судити і карати, але жеби тіж милувати і спасати людей.

А чом пророк Ілля так відомий для нас за океаном? В місті Бремтон недалеко Торонта є церква УГКЦ Пророка Іллі, побудована в бойківським стилі. Там тіж моляться лемки, яки живуть в Канаді. Вірні часто згадують покійного єгомосця Романа Галадзу, який не лем молитвом притігав людей, а тіж часто сідали всі, отец грали на гітарі а всі співали. На жаль він юж гмер, але пам'ят о ним лішилася в лемківських серцях. Його родиче билі з Тернопільщини, зато добрі знали культуру Галичини, в тим Лемківщини. Сам в інтерв'ю повідав што то добрі, же пророк Ілля став покровителем той церкви бо бив він таким впертим старозавітним пророком, як впертий є в дорозі до правди український народ. Парафія святого Іллі бере свій початок з 1976 рока і хоцьки церква згоріла, наново їй відбудовано за півтора рока.

Чи святий пророк Ілля є чужий для нашого лемківського і цілого нашого світа? Думаю, же ні. Є то пророк пророк, в котрим жила тверда віра в правду є нам близький. Ми зме тверди од віків - і гнеска тіж в передаваню наступним поколінням рідної віри і традиції наших предків. Можливо нам допомагає в тим святий Ілля, хоцьки ми того несвідомі вповні, зато згадаймо в думках і молитвах того святого пророка, котрому дано било стояти при Ісусі, як і Мойсейови.

Як довго жили єгомосьці?

 ТЕКСТ МИХАВ ТРОХАНОВСЬКІ

Давно частіше єгомосьці жили коротко. Часто причиною їх смерті в молодим віці була звичайна хворота. А і в тим році на Лемківщині гмерли молоді єгомосьці Григорій Назар. Мали лем 49 років. Нашов-єм інформації о векшости єгомосьців, котри служили і гмерли на Лемківщині, а гродилися в другі половині

XVIII віку, а некотри перше, і прежили лем до 55 років. Могло гмерти в тамтих часах недуже менше єгомосьців в віці до 55 років, як в віці 56-79 років.

Імено і назвиско єгомосьця	Рік смерти	Місцевіст смерти	Ким били в року смерти	Жили років	Уваги
Іван Алексович	1838	Красна	парохом	38	перше били парохом Лоси, причина смерти - звичайна хворота
Василь Баванкевич	1832	Вільховец	парохом	54	
Михав Баньковскі	1834	Ванівка	парохом	52	незнана причина смерти
Стефан Бірецькі	1831	Карликів	парохом	47	
Василь Богускі	1801	Ганчова	парохом, але до 1799 р. лем Ганчови, без Ріпок	49	перше служили в Опарівці, а іщи перше в Богуши, родом хибаль з Богуши, гмерли на сухоти
Петро Борисевич	1792	Бортне	парохом	46	причина смерти - звичайна хворота
Іван Вапеньскі	1837	Сьвяткова	парохом	39	перше служили в Солотвинах, родом хибаль з Вапенного
Лука Вендзилович	1823	Крампа	парохом Крампи і Котани	51	причина смерти - звичайна хворота
Василь Вислоцкі	1805	Лабова	мушинским деканом і парохом Лабови	54	рид Вислоцких походив зо шляхти, з Вислока
Іван Вислоцкі	1799	Бовцарйова	нотарушом мушинского деканату, парохом	45	гмерли хибаль на запаліня мозку
Самійло Вислоцкі	1829	Маластів	бицьким деканом і парохом Маластова	44	перше служили в парохії Маціна; причина смерти звичайна
Яцко Вислоцкі	1799	Маціна	парохом	45	перше служили лем в Пстружним, гмерли на сухоти
Михав Волошинович	1830	Ясель	адміністратором	52	причина смерти природня
Асафат Гойнацкі	1823	Новиця	парохом	46	перше служили в Рихвалді, причина смерти звичайна
Іван Гойнацкі	1829	Чирна	парохом	50	гмерли на сухоти
Іван Добрянські	1786	Криве	парохом в селі Криве (дек. Бірча)	53	Добрянські походили з Добри Шляхотской, єгомосьці били хибаль шляхтичами гербу Леліва
Петро Добрянські	1792	Семушова	парохом	53	несподівано гмерли
Іван Жегестовскі	1818	Долини	парохом	37	причина смерти - звичайна хворота
Осиф Завадскі	1847	Долини	парохом	49	гмерли од епідемії, били сином о. Івана з парохії Луків, зо Шарипа
Іван Заградник	1831	Дошниця	парохом	34	причина смерти - звичайна хворота

Антоній Захаряс	1830	Гирова	адміністратором	33	причина смерти - звичайна хворота
Василь Константинович	1829	Ростайне	парохом	38	причина смерти - звичайна хворота; Константиновичи
Іван Константинович	1816	Нова Вес	парохом	38	гмерли на сухоти
Андрій Копистинські	1803	Босько	парохом	53	причина смерти - звичайна хворота; рид гербу Леліва, походив з Копистна на Добромилщині, з того роду вишли Михайло - Владика премиско-самбірські в роках 1591-1610
Василь Красневич	1834	Воля Мигова	парохом	52	причина смерти природня
Антоній Красносельські	1833	Пельня	парохом	48	причина смерти - звичайна хворота
Іван Красносельські	1820	Чертін	парохом	41	гмерли на сухоти
Андрій Криницькі	1813	Дубне	нововисвяченим	25	вишли зо шолтиства в Дубним, гмерли на конклус
Антоній Криницькі	1816	Криниця	парохом	53	причина смерти - звичайна хворота, перше служили в Сьляхтові; некотри Криницьки библи шляхтичами гербу Кораб одм.
Антоній Криницькі	1840	Суровиця	парохом	46	перше служили в Смереку, гмерли на сухоти (?)
Василь Криницькі	1800	Бовцарйова	парохом	30	гмерли хибаль на сухоти
Іван Криницькі	1793	Сьніниця	парохом Сьніниці і Ставиши	43	причина смерти - звичайна хворота
Іван Криницькі	1801	Теліч	парохом	30	гмерли хибаль на сухоти
Самійло Криницькі	1821	Радошиці	парохом, од 1811 р.	40	причина смерти - звичайна хворота
Штефан Криницькі	1819	Солотвини	помічником пароха	33	гмерли на сухоти гиртанки
Іван Кролецькі	1784	Фльорінка	парохом лем в Крільові Рускі	51	згинули в випадку межде Бовцарйовом і Фльорінком; Кролецьки могли походити з Крільови Руской; Кролецьки пізніжше може змінили назвиско на Кролевски
Григорій Левицькі	1828		парохом Явірця	54	єгомосьці Левицьки могли бити споридненні з Холмским владиком Йосифом (1711-1730), сином шляхтича з грабйовской ленії гербу Роголя
Гадей Левицькі	1786	Берест	парохом лем Береста	40	причина смерти - звичайна хворота
Андрій Мигулович	1829	Злоцке	парохом	48	перше служили в Сьляхтові, а іщи перше в Лелюхові, гмерли на кровну нервицю, мали хибаль 16 діти
Стефан Михальчик	1837	Санок		52	
Михав <i>de Mirow</i> Мишковські	1831	Завадка (дек. Яслиска)	парохом	52	гмерли на холеру; Мишковски <i>de Mirow</i> то потомки братанків Пйотра (гм. 1591 р.) плоцкого і краківського бискупа, рид мав маркграфовські титул од кінця XVI в.
Самійло <i>de Mirow</i> Мишковські	1807	Поляни (дек. Дукля)	парохом	55	перше служили в Барвінку, причина смерти - звичайна хворота

Василь Мійські	1812	Камяна	парохом	38	перше служили в Верховні, хибаль згинули в випадку
Іван Мійські	1834	Манів	парохом	51	
Іван Мійські	1842	Чорне	парохом	48	перше були адміністратором в Лелюхові, незнана причина смерті
Яцко Мійські	1804	Жегестив	парохом	45	гмерли на сухоти
Іван Мохнацкі	1793	Теліч	парохом	50	причина смерті - звичайна хворота; рід походив з Мухначки, єгомосьці були хибаль шляхетского роду
Лько Мохнацкі	1831	Радощиці	парохом	48	гмерли од епідемії
Антоній Олесневич	1790	Перунка	остатнім парохом в Перунці	40	незнана причина смерті
Семан Олесневич	1801	Берест	парохом в Бересті	46	остатні парох лем Полян, до 1786 р., а потім парох тиж і Береста, причина смерті - звичайна хворота
Андрій Парилович	1831	Ізби	парохом	50	перше служили в Баниці, а іщи перше в Верховні, гмерли на холеру
Лев Парилович	1831	Пereгримка	парохом	48	перше служили в Дошниці, гмерли на холеру
Тевдор Парилович	1798	Вікова	парохом	54	причина смерті - звичайна хворота
Іван Париловскі	1787	Мацина	парохом в Мацині	40	причина смерті - звичайна хворота
Іван Петриковскі	1811	Богуша	остатнім парохом в Богуши	54	причина смерті природня
Михав Подляшецкі	1831	Чашин	парохом	51	гмерли спараліжувани
Антоній Рубовскі	1793	Одрихова	яслиским деканом і парохом Одрихови	52	причина смерті - звичайна хворота
Осиф Савкевич	1830	Нова Вес	парохом	39	гмерли на сухоти
Матий Сембратович	1787	Долини	парохом	55	гмерли на конклюд
Яцко Сембратович	1805	Висова	парохом	54	гмерли хибаль на сухоти
Іван Смерековскі	1807	Гирова	парохом	50	син пароха села Липник коло Старой Любовні, причина смерті звичайна
Григорій Старецкі	1825	Яблониця Руска	помічником пароха	45	причина смерті - звичайна хворота
Тевдор Тиміньскі	1830	Куманьча		48	
Осиф Трохановскі	1823	Дошниця	парохом (були гин од 1804 р.)	45	гмерли на сухоти
Стефан Турчманович	1792	Чистогорб	парохом Чистогорба	50	причина смерті - звичайна хворота
Гадей Устіяновскі	1831	Глідно	парохом	49	гмерли на холеру
Грегор Шутевич	1790	Регетів	парохом	46	причина смерті - звичайна хворота
Демян Щавиньскі	1809	Воля Цеклиньска	парохом	36	причина смерті - звичайна хворота; Щавиньски були шляхтичами гербу Правдич, рід походив зо Щавника
Осиф Щавиньскі	1796	Крільова Руска	остатнім парохом лем в Крільові Рускі	38	гмерли - з ослабіня?
Петро Щавиньскі	1833	Суровиця	парохом	54	

В часах спомнених на початку статті найдовше з єгомосьців Премиской греко-католицької єпархії жили хибаль єгомосьць Ілько Білянські. Гмерли в 1827 р. в Бовятині на Сокальщині, в віці аж 113 років.

А з території нам ближшої найдовше жили хибаль єгомосьць Василь Дубяньські - 110 років. Били останнім парохом Дубного, юж пред 1785 р. і до смерти в 1818 р. Рид Дубяньских походив з Дубного. З «довгожилих» єгомосьців:

- Яків Левицькі жили 108 років, гмерли в Пельні в 1829 р.

- Петро Чирнянські жили 104 роки, парох-емерит Чирни гмерли в 1796 р.; рид Чирняньских походив з Чирни

- Каєтан Криницькі, парох Криницькі, жили 96 років, гмерли в 1816 р.

- Василь Сенчакевич жили 94 роки, гмерли в 1810 р. будучи парохом в Ростайним; такого самого віку дожили Ілько Щавинські, гмерли в 1812 р. в Волівці

- Антоній Лаврецькі жили 92 роки, служили в Чертежі без 58 років, били тиж саноцьким деканом, гмерли в 1878 р.

- Грегор Мійські, останні парох в Зубріку, гмерли в 1793 р., в віці 90 років

- 90 років жили тиж: Василь Красносельські, парох в Новосільцях до 1781 р., тиж Саноцькі декан, гмерли в 1784 р.; Осиф Петрович, останні парох в Ріпках, гмерли в 1799 р.

- Тома Полянські, няньо владики, жили 89 років, гмерли в 1834 р. в Бортним, перше служили лем в Прегонині і Бодаках, били бицьким віце-деканом; рид єгомосьців Полянських походив з Полян коло Грибова

- 89 років жили тиж Іван Обушкевич, останні парох лем в Конечні до 1800 р., а потім тиж парох в Ждини, гмерли в 1819 р.

- Осиф Чирнянські гмерли в 1874 р. в Прелуках, жили 88 років

Дожили 87 років:

- Григорій Глушкевич, гмерли в Тираві Сільні в 1796 р.

- Юрко Щавинські, гмерли в Ізбах в 1820 р.

Григорій Лавровські жили 86 років, гмерли в Мшані в 1856 р., били тиж дуклянським деканом; рид єгомосьців Лавровських походив з Лаврова коло Старого Самбора

Дожили 85 років:

- Іван Щавинські, гмерли в Ізбах в 1793 р., били тиж мушинським, бицьким і списким деканом

- Василь Прислопські гмерли в 1813 р. в Новиці, перше били парохом хибаль Кам'яни; рид єгомосьців Прислопських походив з Прислопа

- Василь Кавалькевич гмерли в 1842 р. в Токарні, Ліські декан, перше служили в Загірю

- Михав Константинович били парохом Крампни без 55 років, гмерли в 1875 р.

Жили 84 роки:

- Осиф Улюцькі, висвячені в 1732 р., гмерли в 1785 р., били парохом в Росточі коло Криницькі; рид єгомосьців Улюцьких походив з Улюча

- Андрий Потелицькі, гмерли в 1836 р. в Морохові

- Афтанас Волошинович служили в Кролику Волоським без 51 років, гмерли в 1874 р.; єгомосьці

з роду Волошиновичив служили дотля в Кролику без три віки

Жили 83 роки:

- Осиф Венгринович гмерли в 1866 р. в Телешниці Сянні

- Михайло Терлецкі гмерли в 1869 р. в Новосільцях

- Антоній Должицькі гмерли в 1870 р. в Хреві

Жили 82 роки:

- Тевдор Пацлавські гмерли в 1831 р. в Одрихові, перше служили в Яблоніці Польські, Яслиські декан; Пацлавські родом з Добромилщини

- Іван Глушкевич гмерли в 1850 р. в селі Щавної Жили 81 років:

- Андрий Дверницькі, парох лем Зиндранови, без Барвінка, гмерли в 1794 р.

- Василь Криницькі, брат Каєтана, парох Солотвин, гмерли в 1799 р.

- Яків Гебултович, били саноцьким деканом і парохом Чертіша, гмерли в 1809 р.

- Сидор Гладішовські (їх няньо, о. Семан, перше писалися Яцевич), гмерли в Чирні в 1872 р., перше служили в Росточі; рид єгомосьців Гладішовських походив з Гладішова

Жили 80 років:

- Штефан Адамович гмерли в 1798 р., били в Чертіжним помічником пароха

- Василь Мацинські, парох в Ждини, гмерли в 1800 р.

- Ксандер Вархоляк гмерли в 1858 р. в Лупкові

- Петро Мигулович гмерли в 1787 р., били парохом в Кленківці

- Викентий Полянські гмерли в 1860 р. в Висові

- Петро Бірецькі гмерли в 1868 р. в Радошицях, гин служили без 38 років, а перше в Жерниці.

Теодору Корбичу На прощання

Дорку

В Снітниці, знаш, барвисто бучина квітне.

Біла чеберчить під церквом

І під Лісичивком.

Такі гарді час, а Ти відходиш
На Небесні простори Снітниці.

Дорку

Під Мадзярілком, дес корови пасав, не є юж
луки, лем ліс.

А на цминтарі вшитки буки постинали, а під
ними лемки лежали.

Дорку

Ід гин спокійно, на Небесни Снітниці,
На Небесни Серенча.

Там няньо з мамом і Бортничак Тебе где.

Сядь собі з нима і Снітничанами,
і Горличанами, на Небесній ватрі.

Най Вам Серенча підгриває,
А Ви співайте і чекайте на нас

Недовго і нам прийде час
Зустріти Вас.

До побачиння

Дорку

До позарани

Вічная тобі пам'ять

Олександр Маслей

08.07.2023 Горлиці. Член Головної управи Об'єднання лемків Михайло Маркович отримав престижну нагороду горлицького повіту «Mosty Starosty».

10-14.07.2023 Новиця. Фундація «Новиця» організувала дискусійні стрічки п.н. «Лемківське АБВ». Ціли 4 дні охочи могли слухати і дискутувати з запрошеними гістами, а були то професори: Ярослав Мокляк, Ярослав Сирник, Роман Висоцький, др Анна Барнат, др Ольга Кіх-Маслей, др Аркадій Троханівський – греко-католицький владика ольштинсько-гданський, Григорій Троханівський – голова ОЛ, Василь Шлянта і Григорій Суханич.

13.07.2023 Кункова. Мав місце III З'їзд кунковян. Стрічку розпочато спільном молитвом, пізніше люди перейшли до світлиці, де бив час на бесіди а можна було обізнати виставу пов'язану з історією села. Перший з'їзд мав місце в 2017 році, втовдиль приїхало понад 80 осіб. В тім році дуже кунковян приїхало зо Стжелец Краєнских.

14-16.07.2023 Ждиня. ОЛ організувало 41 Свято лемківської культури – Лемківську Ватру.

15.07.23 Ждиня, ватряне поле. Проведено засідання Президії СФУЛО, в яким брали участь її члени зо шитких лемківських об'єднань.

17.07.2023 Поляни. Оновлено и посвячено хрест в селі Поляни. Хрест має 100 років, на славу Божу жертвували го лемки яки виїхали за хлібом до Гамерики.

28-29.07.2023 Луги. Товариство «Лемко -Товер» організувало 33 «Лемківську ватру».

ТЕКСТ **ВАСИЛЬ ШЛЯНТА**

Інфо за лем-часом

з циклю Лемківська хроніка

29-30.07.2023 Зиндранова. На святі «Од Русаль до Яна» виступили колективи: «Розтока», «Алегро», «Ленчане», «Маковиця», «Лем ми», Маряна Железна з «Фогашом», «Бурян». Свято традиційно проходило в просторах музею-скансену лемківської культури.

04.08.2023 Варшава. Співголова Спільної комісії уряду і меншин – др Григорій Купрянович направив письмо директорови Головної екзаменаційної комісії. В письмі визвучала проблема співпаданя в році 2024 матуральних іспитів і свят Воскресіння Христового.

4-5.08.2023 Михалів. Стоваришиня лемків організувало 43 «Лемківську ватру на чужині».

5.08.2023 Поляни. З ініціативи теперішніх мешканців села посвячено пропамятну таблицю. На таблиці поміщено напис в польській мові – „Ojczyzna to ziemia i groby. Narody, tracąc pamięć, tracą życie. Obelisk dla upamiętnienia Łemków – mieszkańców Polan wysiedlonych w 1947 roku. Mieszkańcy Polan 2023.”

4-5.08.2023 Лося. Од 14 років в Мазярській загороді організуют «Свято лосянских мазярів» – свято села яке пригадає мазярів газдів, яки на зломі XIX і XX столітя створили свою рухому імперію, в якій «границя» розвозили дегеть, мазь, і інші продукти з ропи - од Брна по Одесу.

06.08.2023 Новиця. «Музична молитва о мир в Україні» – в Фундації «Новиця» мала місце зустріч з Маріюшом Мончаком - світової слави гуслистом.

06.08.2023 Минуло 95 років од дня народжіння Енді Воргола (Андрія Варголи) - всесвітньо відомого митця, художника, ілюстратора, дизайнера, скульптора, письменника, продюсера, кінорежисера, видавця, колекціонера (1928-1987). Бив засновником поп-арту, культовом персоном в історії сучасного мистецтва. Залишив по собі величезний творчий спадок (понад 10 тисяч робіт) іщи за житя став легендом.

13-14.08.2023 Мокре. Гурток Об'єднання українців в Польщі в с. Мокре організувал «31 Свято культури над Ославою». У програмі свята – концерти, зокрема виконавців із Польщі, України. Виступив тіж домашній ансамбль пісні й танцю «Ослав'яни» з Мокрого, який існує юж веце як 50 років.

19.08.2023 Гожів. Організовано «Стрічу з лемківськом культуром - Добрий вечір Гожів». Виступили: «Надія» з Шпротави, «Ефір» з Вроцлава і «Ластівочка» з Пшемкова.

08.09.2023 Лося. В лосянській церкві мала місце кермешова Літургія, по ній же Лемківська освітня фундація ім. Івана Криницького і лосяне запро-сили шитких охочих на гостину і спільну забаву. До гуляня пригривала народна капеля «Фогаш» з Словаччини. Організацію цупкайки підтримав фінансово Національний інститут сільської культури і спадщини в рамках програми «Wiejskie potańcówki».

09.09.2023 Явожно. В 76 річницю на місці створення концтабору для українців під пам'ятником жертв Явожна Службу Богу і Панахиду одправили священники УГКЦ з різних парафій Польщі. По Літургії било покладено вінки до пам'ятника од різних українських організацій од міської влади, а на завершення учні перемискої «Шашкевичівки» виступили з художньою програмою, яку підготували пані Ірина Спольська-Мокляк і Марта Корецька.

22-23.09.2023 Лігниця. Святкували ювілей 65 ліття 4 Загальноосвітнього Ліцею. Школу закінчило сотки випускників, медже нима багато дітей, внуків і правнуків переселенців вигнаних перед 76 роками з Лемківщини.

23.09.2023 Новиця. Фундація «Новиця» гостила артистів: Лідію Данилчук та Романа Біля. Чудовий спів впровадив слухачів в клімат довоєнного Львова.

30.09-01.10.2023 Боднарка. Проходив VI З'їзд боднарчан, організований кожних 5-6 років в празник Покрови Пресвятої Богородиці. З «заходу» приїхало понад 80 осіб, били тіж боднарчане з Канади. На Кермешу виступили: Дитячо-молодіжний фольклорний ансамбль «Лемківський перстеник» з Горлиць, ансамбль «Древетня» з Любліна і «Ослав'яни» з Мокрого. До танцю грав ансамбль Демай з Громадки. Боднарчане, крім двох Літургій в суботу і неділю, помолилися над могилами предків на цмонте-ри і посвятили відновлений крест.

04-08.10.23 Горлиці. Юж девятий раз в Горлицях проходив Фестиваль Зигмунта Гаупта, організу-

ваний през Міску бібліотеку в Горлицях при співучасті Об'єднання лемків. Подію супроводила вистава «Антоніч і Гаупт. XXIII Лемківський Єрусалим - Płynna Granica». Кураторами виставки сут Гжегож Штвєртня і Йоанна Земанек.

10.10.2023 55 річниця смерті Епіфанія Дровняка, відомого як Никифор, якому під кінець життя, як ніби то невідомому, надали нову тожність: «Нікіфор Криницькі». Епіфаній народився 21.05.1895р в Криниці в домі число 49, бул хрещений в по-близкій греко-католицькій церкві. Хрестив його отец Микола Коропась а нонашками били Андрий Козак і Катерина вдова по Якові Риствею. Епіфаній помер в санаторії в селі Фолюш в Ясловському повіті. Похоронений в Криниці.

13.10.2023 Горлиці. Дитячо-молодіжний фольклорний ансамбль «Лемківський перстеник», який діє при ОЛ та Лемківській освітній фундації ім. І. Криницького отримав дотацію з Національного Центру Культури в рамках програми «Етно Польща 2023». Ансамбль одержав гроши на реалізацію проєкту «Лемківські собітки - забезпечиня одягу і взуття».

14.10.2023 Новиця. В Фундації «Новиця» вшанували 55 річницю смерті Епіфанія Дровняка виставком 55 його малюнків. Своїм виступом очарувала присутних Юлія Дошна, яка презентувала найстаріші пісні зо свого репертуару.

14.10.2023 Новиця. В stodолі на «Сарепті» мала місце сільська цупкайка. До танця грала «Древетня» з Любліна. Організатором забави була Фундація «Новиця». Організацію цупкайки підтримав фінансово Національний інститут сільської культури і спадщини в рамках програми «Wiejskie potańcówki».

15.10.2023 Польща. Ціла держава виберала нових посланців до Сейму і Сенату. Голосувало 74,38% з тих, яки маю на то право. То найвищий результат в історії Польщі по 1989 році.

21-22.10. 2023 Пшемків, Радваніце. Товаришиня лемків організувало XVI «Стрічу трьох поколінь з лемківськом культуром». На сцені виступили ансамблі: «Ластівочка» і «Ластівчата» з Пшемкова, ансамбль «Барвінок» з Камюнки на Словаччині.

Лемківський народний календар

Користаючи з книжки Василя Баволяка під наголовком «Лемківські приповідки і приказки зо Святкови Великої і околиць» лемківський народний календар опрацював для Вас **Іван Рубіч**

Літо

В осени шестя для Гриця, бо повна пивниця.
Іде осінь горбом з повном торбом.
Осінь тлуста, сут бандурки і капуста.
Осінна слота, недуже дощу, а дуже болота.
Чим веце в осени води, тим веце на яр погоди.
Што в осени в коморі, то в зимі на столі.

Што осінь принесе, то зима рознесе.
Як осінь замглена, то зима засніжена.
Жовтень до гаю, а птахи до раю.
Як жовтень з дощами, то грудень з вітрами.
Як жовтень тепло тримат, буде тяжка зима.
Як в вересни грім, то буде довга і тяжка осінь.
На святого Юстина (5 вересня) сіяти озимини в поли ся зачинат.
Приходить Микита (28 вересня), берме ся сіяти жита.
Святий Михал (21 листопад) капусту до бочок напихав.
По святим Михалі меджи в селі неє вцалі.

ВАТРА

lem.www - вартат зазріти, послухати...

Центр культури ім. Б.-І. Антонюка в Горлицях:
концерти, виставки, прелекції, презентації;
Бібліотека ім. Василя, Теофіля і Олександра Курилів
www.facebook.com/CKAntonyuk

Свято лемківської культури "Лемківська ватра"
Ждиня, 19-21 липня 2024р.
www.watrazdynia.pl; www.lemkounion.pl

Лемківська освітня фундація ім. І. Криницького
<http://lemkoeducationfound.is-great.org>

Радіо „Кермеш” Передачі: неділя 22:30
www.facebook.com/Kermesz

Радіо „Скриня” Передачі: понеділок 18:10
www.radio.rzeszow.pl/audycje

„Лемківська сторінка” www.nasze-slowo.pl

Радіо „Радіо лемко” www.radio-lemko.pl

Комплекс загальноосвітніх шкіл № 4 у Лігниці
ім. Б.І. Антонюка - www.zso4legnica.pl

Комплекс загальноосвітніх шкіл № 2 у Перемишлі
ім. М. Шашкевича - www.szazsk.edu.pl

Світова федерація українських-лемківських
об'єднань - www.sfulo.com

Фундація «НОВИЦЯ» - www.nowycia.pl/uk/fundacja-nowycia-ua/

Publikacja wyraża jedynie poglądy autora/ów i nie może
być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw
Wewnętrznych i Administracji.

Подяка

Пожертви на статутну діяльність ОЛ
(в тім часопис **ВАТРА**):

Марія Газда Ропиця Руска	160
Михайло Шафран Битів	500

Сердечно дякуємо всім, які нам
допомагають. Боже заплат!

Редакція **ВАТРИ** Головна управа ОЛ

Передплата ВАТРИ

Ціна одного примірника 5 zł. + 3,9 zł. поштової оплати в Польщі.
Річна передплата 4X5 zł. + 15,60 zł. (кошти пересилки) = 35,60 zł.

Від закордонної пересилки однієї „Ватри” поштова оплата - 13 zł.
Річна закордонна передплата 4x5 zł. + 52 zł. = 72 zł. (кошти пересилки) = 72,00 zł.

Передплату замовляти за адресою Редакції.
Вплати просимо пересилати на банківський рахунок:

Zarząd Główny Zjednoczenia Łemków
BANK PEKAO SA: nr konta 83-1240-5110-1111-0000-5207-8745

Dofinansowano ze środków dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji

Видає / Wydaje

ZJEDNOCZENIE ŁEMKÓW Zarząd Główny
ul. Jagiełły 2, 38-300 Gorlice; tel./fax 18 35 32 906
www.lemkounion.pl; lemkounion@poczta.onet.pl

ВАТРА
квартальник

Редагує колегія

Анна БУКОВСКА **головний редактор**, Ігор КОВАЛЬСЬКИЙ дизайн
Адам ВСВ'ЮРКА редактор на Західні Землі e-mail: adamwiew@wp.pl
Григорій СУХАНИЧ, Василь ШЛЯНТА, Наталія ГЛАДИК, Анна БАРНАТ,
Кир Аркадій ТРОХАНІВСЬКИЙ.

Технічне оформлення Drukarnia „Kwadrat” Nowy Sącz

ADRES REDAKCJI ul. Dworzysko 5, 38-300 Gorlice, e-mail: redakcja.watra@interia.pl

Redakcja zastrzega sobie prawo skrótów oraz korektę językową nadesłanych tekstów.
Redakcja nie odpowiada za treść materiałów pozaredakcyjnych, nie zawsze zgodnych z jej poglądami.

Фоторепортаж Ждиня 2023

Танцювальний ансамбль
з перемиської школи -
«Шашкевичівки»

Турнір шахів

Др Вікторія Гойсак одберат
нагороду «Вірний Предкам»

Мамо, а тото што?

ШКВІР

(ua. модрина, pl. modrzew)

МАСЛЯК

(ua. маслюк, pl. sośniak)

МОТУЗОК

(ua. мотузка, pl. sznurek)

РИДЖИК

(ua. рижик, pl. rydz)

МАМРАТИ

(ua. скаржитися, pl. narzekać)

БАНТИ

(ua. гряда pl. grzęda)

Спростування

В літнім нр Ватри на сторони 27 в статті «Мамо, а тото што?» закрався блуд. Заміст «пеленок» має бити «челенки». Сердечні перепрашаєме.

Боднарка, Покров. Учасники VI
З'їзду Боднарчан